

Profesor Tadeusz Rychlik. Jego życie i twórczość (8 listopada 1922 – 17 lutego 1993)

Urodził się 8 listopada 1922 r. w Bolęcinie na Podhalu w rodzinie drobnej burżuazji. Szkołę podstawową i gimnazjum ukończył w Jordanowie koło Nowego Sącza, a następnie Liceum im. B. Nowodworskiego w Krakowie. W czasie okupacji, wspólnie z rodziną uczestniczył w ruchu oporu za co został aresztowany. Brat zginął w walce z Gestapo w Krakowie, a Tadeusz wraz z matką i siostrą zostali przewiezieni do obozu w Oświęcimiu, skąd przewieziono Go do Mathausen, a następnie do Zipf, i Ebensee¹. Były to trudne dla Tadeusza lata, przytłaczone zdrowiem. Po powrocie do kraju zmuszony został nawet do przerwania na pewien czas pracy i na pobyt w sanatorium.

Jesienią 1945 r. rozpoczyna studia na Wydziale Rolniczym Uniwersytetu we Wrocławiu. W swoim życiorysie Tadeusz Rychlik napisał, że „od dziecka widział siebie ... w roli pisarza (może poety), a jeżeli już pracownika nauki - to filozofa”. Wybrał jednak studia rolnicze (inżynierskie), a nie humanistyczne. By - jak napisał “odciąć od siebie ewentualne pokusy ..., lepiej być użytecznym zwyczajnym fachowcem niż kiepskim pisarzem”. Tytuł magistra inżyniera uzyskał 1951 r. Napisał jednak później, że “nie zostałem rolnikiem sensu stricto, raczej ekonomistą, a głównym narzędziem pracy jest jednak pióro”.

Pierwsze doświadczenia w dydaktyce i badaniach naukowych zdobył w czasie trwania studiów, pod kierunkiem prof. Tilgnera. W 1950 r. zostaje asystentem, a pod koniec 1951 r. - jako młody 29 letni mężczyzna - zastępcą profesora, na WSR w Krakowie. Funkcję tę pełni do 1959 r. W latach 1960 do 1969 pracował jako docent w Wyższej Szkole Nauk Społecznych, a w latach 1965-1973 był równoległe dyrektorem Instytutu Ekonomiki Rolnictwa. W 1972 r. otrzymał tytuł profesora nadzwyczajnego. W 1974 r. odwołany został ze stanowiska dyrektora IER. Ubolewał, że potraktowano go surowo, bo swą pracą na to nie zasłużył. W tym samym roku został przeniesiony na stanowisko profesora w SGGW do Instytutu Rolnictwa i Polityki

---

¹ Pobyt w obozach opisała Matka Profesora - Maria Rychlik, „Śmierć daje życie, wspomnienia więźniarki Oświęcimia”. Wydawnictwo Literackie 1967 r.

Agrarnej, a dwa lata później został dyrektorem tego Instytutu. W 1979 r. otrzymał tytuł profesora zwyczajnego i przeszedł do Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Organizacji Gospodarstw Rolniczych SGGW. obejmując na trzy lata stanowisko dyrektora Instytutu. Profesor Rychlik funkcję dyrektora Instytutu pełnił do końca 1991 r., a w czasie ostatniej kadencji był kierownikiem Zakładu Organizacji Pracy i Ergonomii.

Pracę naukowo-badawczą Profesor rozpoczął bardzo wcześnie, jeszcze w czasie studiów. Było to życie bardzo bogate, aktywne, barwne nie tylko w młodości, nie brakowało w nim jednak potknięć, które niejednokrotnie, po latach, w towarzyskich rozmowach odpowiednio komentował. Podjął też w Instytucie Ekonomiki Rolnictwa współpracę z prof. J. Tepichtem. Opracował wówczas monografię wsi Pogorzycze. Praca ta została wyróżniona nagrodą Ministra I-szego stopnia i łączyła się z wyjazdem do Czechosłowacji. W tamtych latach była to wyjątkowo duża nagroda.

Pierwsze kontakty naukowe i prace badawcze, realizowane pod kierunkiem doświadczonych badaczy, przesądziły o zainteresowaniach T. Rychlika. W zasadzie można stwierdzić, że był on bardziej zainteresowany makro aniżeli mikroekonomiką. Będąc zastępcą profesora w WSR w Krakowie został włączony w skład pierwszego kursu aspiranckiego przy IER. Był to w zasadzie pierwszy okres systematycznych studiów literatury naukowej, które pozwoliły Mu rozszerzyć horyzonty naukowe w zakresie ekonomii i filozofii. Praktykę badawczą odbywał pod kierunkiem profesora R. Manteuffla. Okres ten poświęcony był poznawaniu metod statystycznych i prowadzeniu badań empirycznych. T. Rychlik stwierdził później, że we współpracy z R. Manteufflem „... okiełznał właściwe swojej naturze podejście dedukcyjne i wyciąganie wniosków w ramach zakreślonych zebrany materiał źródłowy”. Za pierwszą ważniejszą, wspólnie wykonaną pracę uważał „Rozmieszczenie produkcji w PGR”. Za końcowy etap okresu „terminatorskiego” przyjął jednak, przygotowany referat na sesję Komitetu Ekonomiki Rolnictwa PAN poświęcony zagospodarowaniu gleb lekkich.

Wielokrotnie podkreślał duże korzyści wynikające ze współpracy z R. Manteufflem. Uważał, że podjętym wspólnie z nim kierunkom badań, pozostał wierny. Interesował się jednak bardziej ekonomiką aniżeli organizacją przedsiębiorstw. Podstawowym kierunkiem poszukiwań w pracy doktorskiej były teoretyczne i praktyczne problemy ekonomiki PGR. „Idea przewodnią pracy było rozwiązanie dylematu - centralne planowanie a samodzielność przedsiębiorstwa”. Pracę doktorską pt. „Rentowność i intensywność PGR” obronił w 1958 r. W dalszych problemach badawczych podejmował próbę naukowego wyjaśnienia problemów

rozwoju PGR, sposobów ich gospodarowania jak i dostosowania tradycyjnych pojęć do wielokorolnej gospodarki państwowej.

Przed przystąpieniem do rozprawy habilitacyjnej zajmował się teoretycznymi podstawami ekonomiki rolnictwa, wzbogacając aparaturę pojęciową z zakresu ekonomiki rolnictwa oraz opracował terminologię ekonomiczno-rolniczą. Kolokwium habilitacyjne odbyło się w 1964 r. na Wydziale Ekonomiczno-Rolniczym SGGW. Przedstawił i obronił rozprawę habilitacyjną pt. „Wpływ warunków glebowych na efekty gospodarowania w PGR”. Otrzymał za nią nagrodę Ministra Szkolnictwa Wyższego I-szego stopnia.

W tym okresie przygotował wspólnie z M. Kosieradzkim publikację nt. „Podstawowe pojęcia w ekonomice rolnictwa”. Miała ona kilka wznowień. Z podręcznika korzystali pracownicy naukowcy, studenci i praktycy. W przedmowie do tej pracy prof. Z. Adamowski napisał: „że nie jest to wprawdzie podręcznik ekonomiki rolnictwa “... „ale jak to już wynika z samego jej tytułu, dotyczy ona istoty tej dyscypliny, tj. podstawowych pojęć ekonomicznych przez nią lub w niej stosowanych”.

Zainteresowania naukowe profesora Rychlika charakteryzowały się dużą różnorodnością. Można jednak stwierdzić, że skupiały się one wokół problemów i zagadnień ustrojowych polskiego rolnictwa, a szczególnie PGR, spraw społeczno-ekonomicznych oraz zastosowania metod matematycznych w ekonomice rolnictwa i organizacji gospodarstw rolniczych. Łącznie w dorobku naukowym Profesora wymienić można ponad 200 prac.

Był zwolennikiem pracy zespołowej, która jednoczyła ekonomistów rolnictwa w Polsce. Dużo energii poświęcał organizacji nauki i badań naukowych. Bardzo też cenił sobie współpracę ze studentami oraz prowadzenie różnego rodzaju seminariów, w tym także doktorskich.

W końcowym okresie aktywnego życia zawodowego, w latach 1981-1990, powołany został na kierownika Resortowego Programu Badawczo-Rozwojowego pt. „System gromadzenia i przetwarzania danych dla potrzeb organizacji i zarządzania gospodarstwami rolnymi”. Temat realizowany był przy współpracy ekonomistów rolnych niemal ze wszystkich wyższych uczelni rolniczych w Polsce.

Działalność Profesora charakteryzowała się szczególną aktywnością w środowisku naukowym w kraju i poza jego granicami. Był członkiem wielu stowarzyszeń, piastował różne godności na wyższych uczelniach, w Komitecie Ekonomiki Rolnictwa PAN, radach naukowych instytutów. Był członkiem Światowego i Europejskiego Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnych.

Osiągnięcia w pracy naukowo-badawczej, organizacji nauki, dydaktyki w tym i popularyzacji badań naukowych były podstawą wielu uzyskanych odznaczeń. Trudno byłoby wymienić wszystkie. Do najważniejszych z nich należą: Złoty Krzyż Zasługi, Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski, oraz Medal Komisji Edukacji Narodowej. Był również Zasłużonym Pracownikiem Rolnictwa.

Tematem, który nurtował Profesora pod koniec Jego życia była państwowa i chłopska gospodarka rolna. Pisał: „że nie ma odwagi frontalnie zaatakować tego problemu”. I tak pozostało. Kolejnym nurtującym Profesora zagadnieniem badawczym była, często dyskutowana z W. Józwiakiem i A. Bernackim problematyka teorii podejmowania decyzji. Tę tematykę wprowadził do programu dydaktyki na Wydziale Ekonomiczno-Rolniczym SGGW.

Profesor Tadeusz Rychlik był utalentowanym, bezkonfliktowym pracownikiem nauki, dobrym i rozumnym szefem, kierownikiem zespołów badawczych, doświadczonym i lubianym dydaktykiem. Bardzo ubolewał nad tym, że po roku 1991 przestał formalnie kierować zespołami badawczymi, chociaż nie mówił o tym wprost. Był wspaniałym kolegą, przyjacielem, a także przewodnikiem naukowym. Posiadał rozległą wiedzę, zarówno w naukach ekonomiczno-rolniczych, jak i humanistycznych. I tak na przykład rozmowy z nim o źródłach chrześcijaństwa i listach św. Pawła do Koryntian fascynowały słuchaczy, pobudzały wyobraźnię.

Żył w czasach dramatycznych wydarzeń i przemian zachodzących w naszym Kraju. Pozostał w naszej pamięci jako życzliwy i oddany ludziom człowiek.